

1 אף מראה שחור נבדק על מטלית לבנה. מסיקה הגמרא: **אֵלָא אָמַר**
 2 **רַב אֲשֵׁי**, שמואל ורב יצחק כן נחלקו, ו**בְּשַׁחוּר גּוֹפִיָּה קְמִיפְלִיגִי** –
 3 ונחלקו באופן הבדיקה של צבע השחור עצמו, אם על גבי מטלית
 4 לבנה או על גבי בגד אדום.
 5 שנינו במשנה, שדם שחור שצבעו עמוק מן החרת תמא, ואם דיחה
 6 ממנו טהור. הגמרא דנה אם גם בשאר צבעי הדם יש חילוק בזה:
 7 **אָמַר עוֹלָא, בּוֹלֵן** – כל צבעי הדם ששנינו שהאשה נטמאת בהם, אם
 8 היה הדם **עֲמוֹק מִבֵּן** – אדום יותר משיעור האדמימות ששנינו בהם
 9 **טָמֵא**, ואם הדם **דִּיהָ מִבֵּן** – יותר בהיר מהם, **טָהוֹר, בְּשַׁחוּר** – כמו
 10 ששנינו לגבי הצבע השחור.
 11 מקשה הגמרא: **וְאֵלָא מַאי שְׁנָא שְׁחוּר דְּנִקְט** – מדוע התנא נקט
 12 במשנה דין זה בדווקא לענין הצבע השחור. מתרצת הגמרא: לולא
 13 שהתנא היה שונה במפורש דין זה בדם השחור, **סָלְקָא דְעֵתָא אֲמִינָא**
 14 – היה עולה בדעתך לומר, שהוֹאֵיל וְאָמַר רַבִּי חֲנִינָא שהטעם שדם
 15 שחור תמא, הוא משום שדם שְׁחוּר אינו שחור בעצמותו, אלא אֲרוֹם
 16 הוּא – היה מתחילתו, **אֵלָא שְׁלֵקָה** לאחר שיצא מן האשה, הִילְכֵךְ
 17 אֲפִילוּ דִּיהָ מִבֵּן נָמִי לִטְמֵא – צבע שחור שהוא יותר בהיר מחרת
 18 יטמא את האשה, משום שגם הוא היה אדום ולקה, **קְמִשְׁמַע לָן** –
 19 משמענו התנא שאינו כן, אלא אף הוא שחור אם הוא פחות מכחרת
 20 טהור. והטעם משום שאין דרך דם אדום שלקה להיות בהיר, ובדאי
 21 כך היה מתחילתו. אבל לעולם נוהגים חילוקים אלו גם בשאר
 22 הצבעים שהובאו במשנתנו.
 23 הגמרא מביאה שרבי אמי חולק על עולא: **רַבִּי אָמִי פַר אַבָּא אָמַר,**
 24 **וְבוֹלֵן** – כל צבעי האדום, אם היה הדם יותר **עֲמוֹק מִבֵּן** – משיעור
 25 האדמימות ששנינו בהם, **טָמֵא**, וכן אם **דִּיהָ מִבֵּן** – שהיה בצבע
 26 בהיר יותר מהם, **נָמִי טָמֵא** – גם בזה תמא. חוֹזֵן מִן הַשְּׁחוּר, שרק
 27 לגביו נאמר 'דיחה מכן טהור'. מקשה הגמרא: **אֵלָא מַאי אֲהִינִי**
 28 **שִׁיעוּרִיהָ דְרַבְּנָן** – אם כן מזה הועילו חכמים כששנו את כל צבעי
 29 האדום, המאחר שאף הם יותר בהירים מהם טמאים הם. מתרצת
 30 הגמרא: התנא שנה את כל צבעי האדום ללמדנו שהדם תמא רק אם
 31 יהיה אדום כמו אחד מן הצבעים האדומים ששנינו, או שיהיה מעט
 32 יותר בהיר מהם, **לְאִפּוּקֵי דִּיהָ דְרִיהָ** – להוציא הדם שהוא בהיר
 33 הרבה מאחד מן הצבעים, שאינו תמא.
 34 הגמרא מביאה שיטה נוספת בענין זה: **וְאִיבָא דְאָמְרֵי** – ויש שאמרו
 35 שמועה זו בלשון אחרת, **רַבִּי פַר אַבָּא אָמַר, וְבוֹלֵן** – כל צבעי
 36 האדום ששנינו, **עֲמוֹק מִבֵּן** – אם היה הדם יותר אדום מהם **טָהוֹר,**
 37 וכן אם **דִּיהָ מִבֵּן** – היה הדם בהיר יותר מהם **טָהוֹר, חוֹזֵן מִשְׁחוּר,**
 38 ששנינו בו שאם היה עמוק ממנו תמא, ואם היה בהיר ממנו טהור.
 39 **וְלִהְיֵי מִהֵנִי שִׁיעוּרִיהָ דְרַבְּנָן** – ולזה הועילו חכמים במה שביארו את
 40 שיעורי האדום, שכן רק אם הדם דומה להם תמא, אלו מה שהוא
 41 יותר או פחות מהם, טהור.
 42 הגמרא מביאה שיטה נוספת בענין השינוי בשאר מראות דמים: **פַר**
 43 **קַפְרָא אָמַר, וְבוֹלֵן** – כל שאר מראות הדם, אם היה **עֲמוֹק מִבֵּן** –
 44 יותר אדום מהשיעור ששנינו, **טָמֵא**, ואם **דִּיהָ מִבֵּן, טָהוֹר, חוֹזֵן**
 45 **מִמּוֹג** – מדם שהוא דומה למראה של יין מזוג במים, **שְׁעֲמוֹק מִבֵּן**
 46 **טָהוֹר,** וכן אם **דִּיהָ מִבֵּן טָהוֹר.**
 47 **פַר קַפְרָא אָרִיחוּ לִיה** – הביאו לפניו דם שמתחילה היה צבעו כיון
 48 מזוג, אלא שהחלישו אותו עד שנהיה יותר בהיר ממנו. **וְרַבִּי** – וטיהר
 49 אותו. **אֲעֲמִיקוּ לִיה וְרַבִּי** – וכן הביאו לפניו דם אחר, שמתחילה גם
 50 כן היה צבעו כיון מזוג אלא שהאדמיו אותו עד שנהיה יותר כזה
 51 ממנו, וטיהר גם בזה, כשיטתו. **אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, בְּמָה נִפְשֵׁי גִבְרָא**
 52 **דְלִבִּיהָ בְּמִשְׁמַעְתֵּיהָ** – כמה גדול אדם זה, שלבו לא ירא לפטוק
 53 כשמועוהו.
 54 שנינו במשנה: **וְקִבְרָן פְּרָבּוּם** – כצמצום הכרכום כשגדל בפינת הגן.
 55 הגמרא מבארת באיזה אופן בודקים בו: **תְּנָא**, מה שבודקים דם אשה
 56 בכרכום היינו כשהוא **לָח, וְלֹא** כשהוא **יָבֵשׁ**, מפני שצבעו משתנה
 57 כשהוא יבש.
 58 הגמרא דנה באיזה עלים שבכרכום בודקים. מקשה הגמרא: **תְּנִי**

59 **תְּנָא** – בברייתא אחת, שאין בודקים אלא **בְּתַחְתּוֹן** – בצבע העלה
 60 התחתון של הכרכום, **וְלֹא בְּעֵלְיוֹן** – ואין בודקים בעלה העליון שלו.
 61 **וְתִנְיָא אִידָךְ** – בברייתא אחרת שאין בודקים אלא **בְּעֵלְיוֹן** – בצבע
 62 העלה העליון, **וְלֹא בְּתַחְתּוֹן.** **וְתִנְיָא אִידָךְ**, שאין בודקים את הדם
 63 אלא **בְּעֵלְיוֹן** – בצבע העלה העליון של הכרכום, **וְכָל שְׁכֵן בְּתַחְתּוֹן**
 64 – שבודקים בעלה התחתון. **וְתִנְיָא אִידָךְ**, שאין בודקים את הדם
 65 אלא **בְּתַחְתּוֹן** – בצבע העלה התחתון, **וְכָל שְׁכֵן בְּעֵלְיוֹן.** וקשה שיש
 66 סתירה בין הברייתות.
 67 מתרצת הגמרא: **אָמַר אַבְבִּי, תְּלִתָּא דְרִי וְתִלְתָּא טַרְפֵּן חוּזֵין** – לצמצח
 68 הכרכום יש שלש שורות של עלים, ובכל שורה יש שלשה עלים. ואם
 69 תרצה לבדוק את הדם בכרכום, **נְקוּט דְרָא מְצִיעָא וְטַרְפָּא**
 70 **מְצִיעָתָא בִּידָךְ** – תפוס בידך את השורה האמצעית שבכרכום לבדוק
 71 בה, ותבדוק בעלה האמצעי שבאותה שורה, לפי שעלה זה הוא
 72 המובחר ביותר לבדוק בו. אמנם, כל העלים שבשורה האמצעית
 73 כשרים לבדוק בהם. ולפי זה מתורצת הסתירה שבין הברייתות.
 74 ששתי הברייתות הראשונות אינן דנות באיזה עלים יש לבדוק אלא
 75 באיזה שורה, ומה ששנינו 'בתחתון ולא כעליון', היינו שצריך לבדוק
 76 בשורה האמצעית שנקראת 'תחתון' כלפי השורה העליונה. ומה
 77 ששנינו 'כעליון ולא תחתון', היינו שצריך לבדוק בשורה האמצעית
 78 שנקראת 'עליון' כלפי השורה התחתונה. ולמדנו ממתני הברייתות
 79 שאין כשר לבדוק אלא בשורה האמצעית. ומה ששנינו 'בתחתון וכל
 80 שכן כעליון', שמשמע שגם התחתון וגם העליון כשרים לבדוק בהם
 81 אלא שהעליון משובח, אין כוונת הברייתא לבאר באיזה שורה
 82 בודקים, אלא באיזה עלים שבשורה האמצעית בודקים. ופירוש
 83 הברייתא הוא שבודקים בעלה התחתון, כלומר, האחרון בשורה
 84 שהוא מראה ברור, וכל שכן שבודקים בעלה העליון ממנו דהיינו
 85 העלה האמצעי שהוא ברור מאד. ומה ששנינו 'כעליון וכל שכן
 86 תחתון' היינו שבודקים בעלה העליון, הראשון בשורה, וכל שכן
 87 שבודקים בעלה התחתון שהוא העלה האמצעי. ויוצא מדברי
 88 הברייתות אפשר לבדוק רק בשורה האמצעית, ובשורה האמצעית
 89 עדיף לבדוק בעלה האמצעי, אך אפשר לבדוק גם בשאר העלים
 90 שבשורה זו.
 91 הגמרא מבארת תנאי נוסף בכרכום בכדי לבדוק בו: **כִּי אָתוּ לְקַמִּיָּה**
 92 **דְרַבִּי אַבְהוּ** – כאשר היו התלמידים באים לפני רבי אבהו, **אָמַר לְהוּ,**
 93 **בְּגוֹשְׁיָהוּ שְׁנִינוּ** – מה ששנינו שבודקים בכרכום, אין זה אלא כשהוא
 94 מחובר לאדמה שגדל בה, ולא לאחר שנתלש.
 95 שנינו במשנה: **וּכְמִימֵי אֲרָמָה.** הגמרא מבארת באיזה אופן בודקים
 96 בה: **תְּנִי רַבְּנָן מַה שְׁנִינוּ בְּמִימֵי אֲרָמָה,** פירושו **שִׁמְכִיא אֲרָמָה**
 97 **שְׁמֵנָה מִמְּקוֹם הַנְּקָרָא בְּקַעַת בֵּית פְּרָם** שעפרו אדום, ונותנה בכלי,
 98 **וּמְצִיף עֲלֶיהָ מַיִם** – ונותן מים בכלי עד שיצופו המים למעלה מן
 99 האדמה, ואם יזדמה הדם לצבע המים הללו שמתא, **דְּבָרֵי רַבִּי מֵאָר,**
 100 **רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר** מבארת אדמה **מִבְּקַעַת יוֹדְפָת,** **רַבִּי יוֹסֵי אוֹמַר**
 101 **מִבְּקַעַת סָבְנִי, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר אֵף מִבְּקַעַת גְּנוּזָר וְכִיּוּצָא בְּהוּ.**
 102 **תִּנְיָא אִידָךְ** – שנינו בברייתא אחרת, שפירושו **וּכְמִימֵי אֲרָמָה** הוא
 103 **שִׁמְכִיא אֲרָמָה שְׁמֵנָה מִבְּקַעַת בֵּית פְּרָם, וּמְצִיף עֲלֶיהָ מַיִם** עד
 104 שיהיו למעלה מן האדמה **בְּשִׁיעוֹר הָעוֹבֵי** של **קְלִיפַת תְּשׁוּם, וְאִין**
 105 **שִׁיעוֹר לְמַיִם** שצריך לתת בכלי, **מִשׁוּם דְאִין שִׁיעוֹר לְעַפְרָא,** אלא
 106 יביא כמה אדמה שירצה, מעט או הרבה, ויצפף על האדמה מים, עד
 107 שיעלו המים למעלה מן האדמה כעובי קליפת השום.
 108 הברייתא מבארת פרט נוסף בבדיקה במימי אדמה: **וְאִין בּוֹדְקִין אוֹתָן**
 109 **צְלוּלִין,** כלומר, כשהמים צלולים מחמת שהאדמה שקעה בתחתית
 110 הכלי, **אֵלָא עֲבוּרִין,** כלומר, כשהאדמה מעורבת היטב במים, שאז
 111 נכנס מראה האדמה לתוך המים. ואם **צְלוּלוּ** המים, על ידי שחורה
 112 האדמה ושקעה לתחתית הכלי, **חוּזֵר וְעוֹבְרֵן** – חוזר ומערבב את
 113 האדמה לתוך המים. **וְכִשְׁהוּא עוֹבְרֵן** – כשהוא מערבב את האדמה
 114 במים, **אִין עוֹבְרֵן בֵּיד, אֵלָא בְּכַלִּי,** כגון בכף.
 115 הגמרא מבררת מה בא התנא למעט: **אִיבְעִיא לְהוּ** – הסתפקו בני
 116 הישיבה, מה ששנינו **אִין עוֹבְרִין אוֹתָן בֵּיד אֵלָא בְּכַלִּי,** פירושו רק

59 גייה ששמה 'אפרא הורמיו', שהיתה אמה השבור מלפא - אמו
 60 של המלך שבור', שדרה [-שלחה] דמא לקמיה דרבא, הנה יתיב
 61 רב עובדיה קמיה - והיה רב עובדיה יושב לפניו, ארתיה - הריח
 62 רבא את הדם, אמר לה לאיפרא, האי [-דם זה], דם חימוד הוא].
 63 אמרה ליה איפרא (לבריה) [לבריה] - לבנה, תא חזי פמה חפמי
 64 יהודאי - בא וראה כמה היהודים חכמים הם, שכן רבא כיון לאמת
 65 בהבחת הדם שלי. אמר לה בנה, דלמא - שמא לא אמר כן רבא
 66 מחכמתו, אלא פסומא - כמו עיור שרוצה לרדת מן העלייה לבית
 67 פארובה, כלומר, דרך הארובה, שאינו רואה את הארובה, אלא
 68 הולך לתומו ומגשש עד שמוצא אותה במקרה ויורד בה. וכך גם מה
 69 שאמר רבא שהוא דם חימוד שמא לא אמר כן מחכמתו, אלא מפני
 70 שחשב שאולי במקרה יכוין לאמת ואכן כך היה. הדר שדרה ליה
 71 שתין מיני דמא - חורה איפרא ושלחה לרבא ששים מיני דם להורות
 72 בהם, שמתוך כך תראה אם אכן בקי הוא במראות דם. וכולהו
 73 אמרינהו - ובכולם אמר איזה מין דם הם, וכיון לאמת. ההוא פתרא
 74 - הדם האחרון ששלחה לו דם פנים הנה, ולא ידע רבא שהוא כן.
 75 אסתיע מילתא - נסתיע הדבר מן השמים, ושדר לה סריקויתא
 76 דמקטלא פלמי - ושלח לה רבא במתנה מסרק נאה שהורגים עליו
 77 כינים, וחשבה איפרא שבודאי הבחין רבא שהדם הוא מכינים ולכן
 78 שלח לה מתנה זו, ולכן אמרה, יהודאי - אתם היהודים, פתווי
 79 דלבא יהביתו - בחזירי הלב אתם יושבים, כלומר, כל חכמה מצויה
 80 בכס.
 81 הגמרא מבארת מדוע נמנע רב יהודה מלהורות בדמים: אמר רב
 82 יהודה, מרישא [-מתחילה] הנה חוינא דמא - הייתי רואה דמים.
 83 אבל כיון דאמרה לי אמה דיצחק פרי - אמו של יצחק בני, כלומר,
 84 אשתי, האי טיפתא קמייטא לא מייטין לה קפיהו דרבנן - אין
 85 אנו נהוגות להביא לפני החכמים את טיפת הדם הראשונה של
 86 התחלת הראייה, משום דיהימא - שאותה טיפה מזהמת מפני
 87 שמעורבים בה שאר דברים הנמצאים בגוף האשה בימים שאינה
 88 רואה בהם דם. ושמן מחמת היהום נראית הטיפה טמאה אף על פי
 89 שהיא טהורה. ומאחר שנודע לי דבר זה, שוב לא חוינא, לפי שאני
 90 חושש שמא הצבע של הדם הנמצאות, שונה מן הצבע האמיתי של
 91 הטיפה הראשונה. ואף אם הדם המובא לפני אין בו מראה של דם
 92 טמא, שמא אם הייתי רואה את הטיפה הראשונה הייתי מטמא
 93 אותה. ואף על פי כן יולדת שבאה לשאול על דם שראתה בין ממה
 94 למהורה - בין ימי טומאתה לימי טהרתה, כלומר, כשכלו ימי טהור
 95 שלאחר לידת זכר או נקבה, וראתה דם לאחר מכן, ובאתה לשאול
 96 אם הוא דם טמא או דם טהור, ונאי חוינא - דם זה אני כן רואה
 97 להורות בו אם הוא מחמשה דמים הטמאים או לא, לפי שבוה אין
 98 האשה חוששת להביא גם את הטיפה הראשונה שראתה, שכן טיפה
 99 זו אינה מזהמת כיון שכל הימים שקדמו לראייתה היתה מוחזקת
 100 לראות דם].
 101 הגמרא מבארת מתי מותר לחכם לטהר מה שטימא חבירו. מספרת
 102 הגמרא: ילתא אשת רב נחמן, ואייתא [-הביאה] דמא לקמיה דרבא
 103 פרי בר חנה, וטמי לה. והדר - וחזרה ואייתא את אותו הדם לקמיה
 104 דרב יצחק בריה דרב יהודה, ודפי [-וטיהר] לה. מקשה הגמרא: 105
 105 והיכי עביד הכי - והיאך עשה רב יצחק כן, לטהר מה שכבר טימא
 106 רבה בר בר חנה, ונתנא בברייתא. חכם שטיפמא בשאלה של
 107 טומאה וטהרה, אין חכמו החכם רשאי לטהרה. וכן חכם שאסר
 108 בשאלה של איסור והיתר, אין חכמו רשאי להתירו. מתרצת
 109 הגמרא: רב יצחק באמת מעיקרא [-בתחילה] פמויי הנה מטימי לה,
 110 משום כבודו של רבא בר בר חנה, ופיון דאמרה ליה ילתא. הכל
 111 יומא - שבכל יום הנה רבה בר בר חנה מדכי לי כי האי גונא -
 112 מטהר לי דם כזה, והאידינא הוא - ומה שטימא היום הוא משום
 113 דחש פניניה - שכאבו עיניו, ולכן דפי [-וטיהר] לה רב יצחק את
 114 הדם, לפי שתלה שגם היום היה רבה בר בר חנה מטהר לה אם הייתה
 115 ראייתו טובה.
 116 הגמרא מבררת האם אשה נאמנת לומר שהחכם טיהר לה דמה.

1 משום שרק רבי חנינא בלבד הוא דחכים - חכם ביותר בהבנת
 2 דמים, ולכן מותר לו לבדוק באדמה יבשה. אבל פולי עלמא - שאר
 3 החכמים לאו חפמי כל כך בזה, ולחם אסור לבדוק באופן זה.
 4 הגמרא מוכיחה שרבי חנינא היה חכם ביותר בהבנת הדמים: הכי
 5 - כך אמר רבי יוחנן, חכמתא [-חכמתו] דרבי חנינא, גרמא
 6 [-גרמו] לי דלא אחוי דמא - שלא אראה דם כדי לבדוק, שכן מה
 7 שאני מטימא [-הייתי מטמא], היה רבי חנינא מטהר, ומה שאני
 8 מטהרנא [-הייתי מטהר], היה רבי חנינא מטימא. ומכך התברר לי
 9 שאיני חכם כל כך בהבנת דמים. הרי מבואר שרבי יוחנן החזיק את
 10 רבי חנינא לחכם ביותר בענין זה.
 11 הגמרא מבררת מה גרם לרבי אלעזר להורות בדמים: אמר רבי
 12 אלעזר, ענוותנותא [-ענוותנותו] דרבי חנינא, גרמא לי, דחוי
 13 דמא - שאראה דמים, לפי שאמרתי ומה אם רבי חנינא דענותן
 14 הוא, ומכל מקום מחית נפשיה לספק וחו - מכניס הוא את עצמו
 15 לראות דם שיש עליו ספק, ולהורות אם הוא טהור או טמא. אנא לא
 16 אחוי - אני שאיני עניו כמיהו האם לא אראה דם, כלומר, כל שכן
 17 שעלי לראות דם ולהורות בו.
 18 הגמרא מבררת מדוע לא רצה רבי זירא להורות בצבעי הדם: אמר
 19 רבי זירא, טבעא דכלל - הטבע של ארץ בבל, גרמא לי דלא חוי
 20 דמא - שאיני רואה דמים. דאמינא [-שאמרתי], פמבעא לא ידענא
 21 - אם איני יודע ומבחין בחכמת טבע הארץ, פדמא ידענא - איך אדע
 22 להבחין בדמים.
 23 תמזה הגמרא: למימרא - האם בא הדבר לומר דמבעא תליא
 24 מלתא - שדבר זה, כלומר, הידיעה להבחין בדמים, תלויה בידיעת
 25 חכמת טבע הארץ, והא רפה הוא דידע פמבעא, ואף על פי כן לא
 26 ידע בדמא, הרי שהידיעה בדמים אינה תלויה בידיעת טבע הארץ.
 27 מתרצת הגמרא: פל שכן קאמר - כונת רבי זירא ללמוד בקל וחומר
 28 שאינו ראוי לראות דם, וכך אמר, ומה אם רפה דידע פמבעא, ואף
 29 על פי כן לא חוי דמא, והרי שחכמת הבחנת הדמים קשה יותר
 30 מחכמת טבע הארץ. ואנא אחוי - ואני שאף בחכמת טבע הארץ איני
 31 יודע האם אוכל לראות מראות דמים, כלומר, מכל שכן שאיני ראוי
 32 לזה.
 33 הגמרא מבארת שאמוראים לא רצו לראות דם במקומו של רב
 34 יהודה: עולא אקלע [-בא] לפומבדיתא, אייתו [-הביאו] לקמיה
 35 דמא, ולא חוי - ולא רצה לראות אותו. אמר, ומה אם רבי אלעזר,
 36 דמרא דארעא דיששאל תוה - שהיה נקרא רבן של בני ארץ ישראל,
 37 על שם שהיה בקי במראות דמים יותר מכל חכמי ארץ ישראל, ומכל
 38 מקום כי מקלע לאתרא דרב יהודה - כשהיה בא לפומבדיתא
 39 שהוא מקומו של רב יהודה, לא חוי דמא, משום כבודו של רבי
 40 יהודה, אנא אחוי - ואני כן אראה, כלומר, אם כן מכל שכן שאני
 41 לא אראה דם בפומבדיתא.
 42 הגמרא מבררת מדוע נקרא רבי אלעזר מרא דארעא דיששאל:
 43 ואמאי קרו ליה - ומדוע קראו לרבי אלעזר מרא דארעא
 44 דיששאל. משיבה הגמרא: שקראו לו כן על שם בקיאותו בידיעת
 45 מראות דמים, וכמו שמבואר מן המעשה דהיה אפתא - שהיה
 46 באשה אחת, דאייתא דמא לקמיה דרבי אלעזר, הנה יתיב [-היה
 47 יושב] רבי אמי קמיה - לפני רבי אלעזר, ארתיה - רבי אלעזר הריח
 48 את הדם, ואמר לה - לאשה, האי דם חימוד הוא - דם זה בא לך
 49 משום שנתאית לבעלך, והתאהו גרמה את ראיית הדם. פתר
 50 דנפקה - לאחר שיצאה האשה מלפני רבי אלעזר, אפפל [-התחבר]
 51 לה רבי אמי, כלומר, ניגש אליה לברר אם רבי אלעזר כיון לאמת,
 52 אמרה ליה האשה לרבי אמי, אכן כן היה, פעלי היה פדור,
 53 ופמרתיה, וכמו שאמר רבי אלעזר. קרי עליה רבי אמי על רבי
 54 אלעזר, את הפסוק שאמר דוד המלך בשבח יראי ה' (תהילים כה יד),
 55 'פוד ה' ליראיו' - סודות ה' אינם מתגלים אלא ליראי ה'. ואף כאן,
 56 גילה הקב"ה הסודות של חכמת הבחנת הדמים לרבי אלעזר שהוא
 57 ירא ה'. ועל שם בקיאתו בחכמה זו, נקרא מרא דארעא דיששאל.
 58 הגמרא מביאה מעשה באשה גייה שבחנה אם רבא בקי בדמים: אשה

46 לאשה. ולא נפשט הספק.
 47 הגמרא מביאה מעשה מרבי שחור בו ממה שהורה במראה דם: רבי
 48 רְאָה דָם בְּלִילָה לאור הנר, וְטִימָא אותו, לפי שהיה נראה לו שהוא
 49 דם טמא. חזר וְרָאָה את אותו דם בַּיּוֹם, וְטִיְהַר אותו, לפי שאו היה
 50 נראה לו שהוא דם טהור. והיה עולה על דעתנו לומר, שמה שחזר
 51 וראה אותו ביום הוא לפי שמה שטימא בלילה לא היה אלא מספק,
 52 מפני שאין בודקים לאור הנר. הַמְתִּיחַ ביום עוד שְׂעָה אַחַת, וְחָזַר
 53 וְטִימָא את אותו הדם. והיה עולה על דעתנו שלא ראה רבי שוב את
 54 הדם, אלא חשש שמא באמת מה שראה בלילה היתה זו ראייה טובה
 55 והדם טמא, ומה שביום היה נראה טהור הוא לפי שהתייבש ולכך
 56 השתנה מראהו מבליילה, ואילו היה לח, היה נראה טמא גם ביום.
 57 לאחר שטימא, אָמַר רבי, אוֹי לִי, שְׂמָא טְעִיתִי במה שחזרתי
 58 וטימאתי, שכן הואיל ועכשיו מראהו טהור, הרי הוא טהור.
 59 מקשה הגמרא: מדוע נקט רבי לשון ספק 'שְׂמָא טְעִיתִי', והרי וְרָאָה
 60 מְעַה בזה, דַּתְנִינְא, לֹא יֵאמֵר הַהֶכֶם כשמראים לו דם יבש והוא נראה
 61 טהור, אִילוּ הָיָה דם זה לח, הָיָה וְרָאָה טִמָּא, אֲלֵא (אמר) אֵין לוֹ
 62 לְדַיִן אֲלֵא מַה שְׂעִינִי רֹאזִת, וכיון שעכשיו נראה לו שהוא טהור,
 63 אין לו לטמאות. ולפיכך גם רבי מאחר שכשראה את הדם ביום היה
 64 נראה לו שהוא טהור לא היה לו לחזור ולטמא אותו מפני החשש
 65 שמא בלילה כשהיה לח היה טמא.
 66 מתרצת הגמרא: מְעִיקְרָא אַחֲרֵיהּ בְּטִמָּא - בתחילה כשראה רבי
 67 את הדם בלילה, לא טימא אותו מספק בלבד, אלא בתורת ודאי, לפי
 68 שראיית הלילה היתה ברורה, שכן רבי סובר שבודקים דם לאור הנר.
 69 וְכִינּוּן דְחָזַר לְצַפְרָא דְאִשְׁתֵּי - ומאחר שראה בבוקר שהשתנה צבעו
 70 והלבין, אָמַר (ליה), דם זה וְרָאָה טְהוֹר הָיָה גם בלילה, כלומר, לא
 71 עכשיו הלבין, אלא גם בלילה כך היה, וְכִלְיָהּ הוּא דְלֹא אַתְחִיז
 72 שְׂפִיר - אלא שבלילה לא היה נראה ברור. ולכן חזר וטיהר אותו.
 73 וְכִינּוּן דְחָזַר דְהָרַד אִשְׁתֵּי - וכיון שראה שבהמשך היום המשיך הדם
 74 להשתנות ולהלבין, אָמַר, תָּא - דם זה טִמָּא הוּא, וכמו שהיה נראה
 75 בלילה, שכן היתה ראיית הלילה ראייה טובה. וּמְפַסְחָ הוּא דְקָא
 76 מְפַסְחָ וְאִזֵּל - ומה שהשתנה צבעו ביום, הוא משום שמראה
 77 האדמומית שלו עובר ממנו, ולכך חזר רבי לטמאו. והואיל וכבר ראה
 78 רבי מקודם את הדם בלילה לאור הנר והיה נראה לו טמא, לא היה
 79 עליו לפסוק כפי מה שראה ביום.
 80 הגמרא מבררת באיזה אור צריך לראות את הדם. מספרת הגמרא:
 81 רבי בְּרִיק - בדק דם לְאוֹר הַנֵּר, וְרַבִּי יִשְׁמְעָאל בְּרַבִּי יוֹסֵף בְּרִיק
 82 בַּיּוֹם הַמְּעֻנָּן - ביום שהעננים כיסו את השמים, והיה בודק ביום כזה
 83 בַּיּוֹם עֲמוּדֵי - בין עמודי בית המדרש, אף שלא היה שם אור גדול.
 84 אָמַר רב אֲמִי בַר שְׁמוּאֵל, וְכוּלֵּן - כל מראות הדם, אֵין בּוֹדְקִין
 85 אוֹתָן אֲלֵא אֵלָּא בֵּין חֲמָה לְצַל - בין האור המגיע מהשמש, לצל. מבארת
 86 הגמרא פירושו 'בין חמה לצל': רב נַחֲמָן אָמַר רַבָּה בַר אֲבוּהַ מַפְרָשׁ
 87 שהכוונה היא שרואה את הדם בְּחֲמָה - כשהשמש מאירה, וּבְצַל
 88 יָדוֹ - ונותן את הדם על ידו האחת ומיצל עליו בידו השניה, ובודקו.
 89 שנינו במשנה: וּבְכַוּוּנָא, שְׁנֵי חֲלָקִים ב' מים ואחד יין, מן היין השרוני.
 90 הגמרא מבארת סוג נוסף של יין שבודקים בו: תְּנָא - שנינו בבבביתא,

1 שואלת הגמרא: וְיָמֵי מְהִימְנֵי - והאם ילתא נאמנת לומר שרבה בר
 2 בר חנה היה מתיר לה דם כזה, כלומר, האם אין חוששים שמא טועה
 3 היא בדמיונה והדם שראתה עכשיו אינו דומה לדם שטיהר לה
 4 מקודם. משיבה הגמרא: אֵין - אכן, נאמנת היא, וְהִתְנַיָּא - וכך שנינו
 5 בבבביתא, נְאֻמַּנְתָּ אִשָּׁה לְזִמְר - אשה שראתה דם ונאבד ואינה
 6 יודעת אם היה טמא או טהור, נאמנת לומר על דם אחר, שלה או של
 7 חברתה, דם בצבע דם כְּזֶה רְאִיתִי וְאֶבְרַתִּיו, ואם הדם הזה טהור
 8 מטהרים אותה. ואין חוששים שמא היא טועה בדמיונה והדם
 9 שראתה לא היה דומה לדם זה. ומוכח מכך שאשה יודעת להבחין
 10 בין הדמים. ולכן גם האמין רב יצחק למה שאמרה לו ילתא שרבה
 11 בר בר חנה היה מטהר לה דם הדומה לדם שראתה עכשיו.
 12 הגמרא דנה אם אשה נאמנת לטהר את דם חברתה: אִיבְעִינָא לָהּ -
 13 הסתפקו בני הישיבה, אשה שראתה דם, והראתה אותו לחברתה,
 14 ואמרה לה חברתה, דם בצבע כְּזֶה מִיְהָר אִישׁ פְּלוּנֵי הַהֶכֶם, ולפיכך
 15 גם את טהורה. מָהוּ - האם נאמנת בזה לטהר אותה או לאו.
 16 הגמרא מביאה ראייה לפשוט את הספק: תָּא שְׂמָע, שנינו בבבביתא,
 17 נְאֻמַּנְתָּ אִשָּׁה שראתה דם ונאבד, לְזִמְר על מראה דם אחר שלה או
 18 של חברתה, דם בצבע כְּזֶה רְאִיתִי וְאֶבְרַתִּיו, ואם הדם שלפנינו
 19 טהור מטהרים אותה. הרי שאשה יודעת להבחין במראות דם, ואם
 20 כן אף לחברתה תהא נאמנת.
 21 דוחה הגמרא: שְׂאֵנֵי הַתָּם - שונה הדבר בבבביתא, משום דְלִיתִיהּ
 22 לְקָמָה - שהדם שראתה אינו לפנינו ולכך סומכים עליה. אבל אם
 23 הדם לפנינו ואפשר להראותו לחכם, שמא אין סומכים על חברתה.
 24 הגמרא מביאה ראייה נוספת לפשוט את הספק: תָּא שְׂמָע, דִּילְתָּא
 25 אֵייתָא (ו-הביאה) דְמָא לְקָמִיהּ דְרַבָּה בַר בַּר חֲנָה, וְטִימָא לָהּ, ואחר
 26 כך הביאה את הדם לְקָמִיהּ דְרַבִּי יִצְחָק בְּרִיהּ דְרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי
 27 (ו-טיהר) לָהּ, והקשינו לעיל על מעשה זה, וְהִכִּי עָבִיר הָכִי רב
 28 יצחק, לטהר מה שטימא רבה בר בר חנה, וְהִתְנַיָּא חֶכֶם שְׂטִימָא אֵין
 29 חֲבִירוֹ רְשָׁאֵי לְטַהַר וכו', וְאֶמְרִינָן - ואמרנו ביישוב הקושיא, שרב
 30 יצחק בתחילה טִימָוִי הָיָה מְטַמֵּי לָהּ, משום כבודו של רבה בר בר
 31 חנה, וְכִינּוּן דְאִמְרָה לִיהּ ילתא, דְכָל יוֹמָא הִיָּה רַבָּה בַר בַּר חֲנָה מְדַבֵּי
 32 לָהּ כִּי הָאֵין נְוִנָא, וְהִיאִידְנָא - ומה שהיום טימא לה, הוּא משום דְחָשׁ
 33 בְּעֵינֵיהּ, הָרַד דְרַבִּי לָהּ - לכך חזר רב יצחק וטיהר לה. והיה עולה
 34 בדעתנו לומר שמה שטיהר לה רב יצחק, הוא לפי שהאמין למה
 35 שאמרה לו שרבה בר בר חנה תמיד היה מטהר דם כזה. מסיימת
 36 הגמרא את הקושיא: אֲלֵמָא, מְהִימְנָא לָהּ - מוכח מכך שמאמינים
 37 לאשה אף כשהדם לפנינו. ואם כן הוא הדין שתהא נאמנת לגבי דם
 38 חברתה, אף כשהוא לפנינו.
 39 דוחה הגמרא: רַב יִצְחָק בַר יְהוּדָה לא סמך על דיבורה של ילתא,
 40 אלא אֲנֻמְרָהּ סָמַך - סמך על מה שהוא עצמו קיבל מרבתינו שדם
 41 כזה הוא טהור. ומה שטימא בתחילה הוא משום כבודו של רבה בר
 42 בר חנה. וכשאמרה לו שרבה בר בר חנה טימא רק משום המיחוש
 43 שבעיניו, חזר להורות כפי שקיבל שהוא טהור. אבל אם הוא עצמו
 44 היה מסופק בזה, שמא לא היה סומך על מה שאמרה לו ילתא שרבה
 45 בר בר חנה היה מטהר דם כזה, לפי שכשהדם לפנינו אין מאמינים

9 רבי שאמר שאי אפשר שתהיה שליא קשורה בדמות של עופות, הרי
 10 שנינו בבבביתא, אשה הַמְפַלְתָּ נפל הדומה למין בְּחֶמְהָ או תִּיהָ
 11 וְעוֹף, וְהַפִּילָה שְׁלִיא עִמָּהּ, בְּזִמְר שְׁהַשְׁלִיא קְשׁוּרָה עִמָּהּ אֵין
 12 חוֹשְׁשִׁין לְוֹלַד אַחַר - לומר שהשליא היא של וולד אחר ונימות, ולכן
 13 אם היתה הלידה בלא דם, האשה טהורה, אבל אם אֵין שְׁלִיא
 14 קְשׁוּרָה עִמָּהּ חוֹשְׁשִׁין לְוֹלַד אַחַר - חוששים שמא השליא של וולד
 15 אחר שנימות, לפיכך הַרִינֵי מְטִיל עֲלֵיהּ

1 שאין במינו שליא, לפיכך באופן זה אפילו בתוך שלשה ימים תולים
 2 שהשליא היא של וולד אחר (שנימותו).
 3 הוסיף רבי יוסי ושאל את רבי, קְשׁוּרָה בּוֹ מָהוּ - אם היתה השליא
 4 קשורה באותה דמות עורב שהפילה, שמא באופן זה תולים אותה
 5 בה, ואף שאין במינו שליא, אָמַר לִיהּ רבי, דְכָר שְׂאִינּוּ אִפְשָׁרִי
 6 שְׂאֵלָתָּ, שהואיל ואין במינו שליא, אי אפשר שתצא שליא קשורה
 7 בנפל שהוא בדמות של עורב.
 8 הגמרא מקשה בבבביתא על רבי: אֵיִתִּיבֵיהּ - הקשו בני הישיבה על